

Surplusbieten in toewijzing 2014

Moeizame start seizoen

“Quotumaankoop goede zet”

In dit nummer

Leo Vogels,
lid van de jongerenraad

Surplusbieten in toewijzing 2014	4
Uitkeringen in 2013	5
Moeizame start	7
Quotumaankoop goede zet	8
Suikerproductie India in greep overheid	10

Geïntegreerd bieten telen: kijken, denken, doen	12
Ze veroorzaken miljoenen euro's aan schade	13
Haal rendement uit de groenbemester	14
Late bemesting van bieten kan zinvol zijn	15
Vraag en Antwoord	16
Kort Nieuws	16

Colofon

Cosun Magazine is een uitgave van
Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. voor leden van Cosun

Redactieraad

Jan Willem van Roessel, *hoofredacteur*
Ton Schönwetter, *eindredactie*
Pieter Brooijmans
Kees Geschiere
Dirk Jan Kemp Hakkert
Gert Sikken

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Suiker Unie, IRS en Hans Sas

Vormgeving en druk

NPN drukkers, Breda

© Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., 2013

Contact

Cosun hoofdkantoor/secretariaat raad van beheer

Postbus 3411, 4800 MG Breda
secretariaat.rvb@cosun.com 076 - 530 33 07
www.cosun.nl/agrarisch F: 076 - 530 33 00

Suiker Unie secretariaat agrarische dienst

Postbus 100, 4750 AC Oud Gastel
agrarischedienst@suikerunie.com 0165 - 52 52 52
www.suikerunie.nl/agrarisch F: 0165 - 52 50 25

Bietenadministratie, Unitip en suikersysteem

Hans van Hassel 0165 - 52 52 70
John Ernest 0165 - 52 52 74
Annemarie Laanen 0165 - 52 52 72

Financiële administratie

Marc Augustijn 0165 - 52 51 23

Teeltzaken

Sjaak Kolff 0165 - 52 52 65

Management agrarische zaken

Rik Gengler 050 - 556 14 22 (gebied Noord)
Arno Huijsmans 0165 - 52 52 67 (gebied Zuid)
Pieter Brooijmans 0165 - 52 52 78 (centrale agrarische dienst)

Agrarische dienst in de regio's

Gebied Noord

Noord-Holland en Holland midden 06 - 513 675 64 Robert Verberg
Oostelijk en Zuidelijk Flevoland 06 - 512 448 30 Peter Koopmans
Noordoostpolder 06 - 537 252 31 Kees Geschiere
Groningen west en noord en Friesland 06 - 533 426 19 Alex Kroon
Groningen noordoost en -oost 06 - 539 633 67 Peter Roelfsema
Drenthe noord, -midden en -west, Friesland zand 06 - 533 081 61 Harry Visser
Drenthe oost en -zuidoost 06 - 539 128 13 Wim Schrijvers
Drenthe zuid, Overijssel, Gelderland noord en midden 06 - 222 046 49 Jan Albert te Velde

Gebied Zuid

West Zeeuws-Vlaanderen 06 - 515 053 71 Jurgen Michielsen
Oost Zeeuws-Vlaanderen en Zuid Beveland 06 - 515 452 73 René van den Eijnden
Walcheren, Noord-Beveland, Schouwen Duiveland en Goeree Overflakke 06 - 203 698 34 Ynego Brouwers
West-Brabant en Tholen 06 - 223 962 39 Teun Kleinjan
Midden-Brabant, Betuwe, Utrecht en Veluwe 06 - 223 715 15 Johan Mol
Zuid-Hollandse Eilanden en Zuid-Holland vast 06 - 535 209 87 Erik Roelfsema

CSV COVAS

Gelderland-Zuid, Oost-Brabant en Limburg 0493 - 34 89 89

Jaarvergadering

De laatste week van mei heeft Royal Cosun haar jaarvergadering gehouden om 2012 officieel af te sluiten. Een aantal zaken is dan eigenlijk al besproken en besloten in februari, op het moment dat de bietenprijs wordt vastgesteld. Echter, de ledenraad moet het jaarverslag vaststellen, de raad van beheer en de raad van toezicht dechargeren voor het bestuur en het toezicht van afgelopen jaar. Ook moeten de leden van de raad van toezicht en de raad van beheer worden herbenoemd of benoemd.

Zo is na acht jaar afscheid genomen van Bart van Halder uit de raad van toezicht. Met zijn accountantachtergrond bij Philips heeft hij wezenlijk bijgedragen aan de verhoging van de kwaliteit van de financiële systemen van Cosun, vooral bekeken met de kennis vanuit de beursgenoteerde wereld. Bart, bedankt voor je inbreng en de plezierige manier van samenwerken.

Jos van Campen

Van de voorzitter

Bart is opgevolgd door Jacqueline Rijdsdijk. Zij heeft haar ervaring vooral opgedaan bij De Nederlandsche Bank. We vertrouwen op een vruchtbare samenwerking. Verder zijn in de raad van beheer Hans Megens voor twee jaar en ondergetekende voor één jaar herkozen. Belangrijk voor de coöperatie is de opvolging van de voorzitter van de raad. De ledenraad heeft met algemene stemmen Dirk de Lugt gekozen om in 2014 deze functie te vervullen. Het lijkt misschien vroeg om dit een jaar van tevoren al vast te leggen, maar vooral voor de voorbereiding in het eigen bedrijf is dit nodig. Daarnaast is het praktisch om al bekend te zijn met het internationale netwerk voor je daarin echt actief wordt. Dirk, de ledenraad, de raad van toezicht en de raad van beheer hebben er alle vertrouwen in dat jij de juiste persoon op de juiste plaats zult zijn.

Ledenzaken

Naast al deze formele zaken heeft de ledenraad ook enkele onderwerpen besproken die rechtstreeks het boerenref aangaan. Het bietenreglement (monsterfrequentie), de leveringsvoorwaarden (Betacal) en het suikersysteem (toewijzing referentie) worden aangepast. U leest verderop in dit Cosun Magazine over de achtergronden. Bij de zaadbestelling in augustus is e.e.a. verder uitgewerkt in het begeleidend schrijven.

Ook is gesproken over een eventuele aanpassing van de kwaliteitsbepaling, wat gevolgen kan hebben voor het uitbetalingssysteem. De WIN geeft niet altijd een compleet beeld van de te winnen hoeveelheid suiker. We onderzoeken of er een betere methode is, waarin ook de hoeveelheid invertsuiker wordt meegenomen. Invertsuikers komen niet als witsuiker in de silo, maar verdwijnen in de melasse. Indirect belemmeren ze door zuurvorming de winning van de suiker. In de vorige campagne is een meetmethode beproefd

die voldoende snel en betrouwbaar lijkt. Komende campagne zal dit systeem zich verder moeten bewijzen. Ook de verschillende factoren om invertsuiker te voorkomen moeten nog verder in beeld worden gebracht. We weten dat bewaring en rassen een rol spelen, maar hoe we dat het beste kunnen beïnvloeden, vraagt nog nadere studie.

De bedoeling is niet de beschikbare hoeveelheid geld voor uitbetaling aan te passen, maar de goede en minder goede kwaliteit van de bieten beter recht te doen in de beloning. In de teeltvergaderingen, komende winter, besteden we er uitgebreid aandacht aan. Het streven is dat de ledenraad in de loop van 2014 een beslissing neemt over de uitwerking.

Einde quotum

De uiteindelijke beslissing over de einddatum van de quotering komt dichterbij. Steeds wordt daarvan iets naar buiten gebracht. De mening van de Europese Commissie is op dit moment niet primair. De Commissie heeft een intermediaire functie tussen het Europees Parlement en Raad van Ministers. Pas als deze twee niet tot een compromis komen, kan de Commissie weer haar eigen voorstellen doen. Waar haar voorkeur ligt, weten we. Einddatum 2015 is nu even uit beeld. De Raad van Ministers heeft bij herhaling 2017 genoemd, maar is daar intern nog behoorlijk over verdeeld. Het lijkt van de lidstaten een voorlopig compromis om de onderhandelingen met het Parlement een basis te geven. Het Parlement houdt nog steeds vast aan 2020. De eerste gesprekken zijn achter de rug. Inhoudelijk zijn al een paar onderwerpen op een rij gezet, zonder een eindconclusie. Zo lijkt de positie van boeren in de onderhandelingen met de industrie niet te verslechteren. Voor een coöperatie niet het eerste waar je aan denkt, maar het heeft wel invloed op onze concurrentiepositie in Europa. Het bepalen van de einddatum wordt voor het laatst bewaard: eind juni, begin juli (?). Voor ons betekent dat enerzijds afwachten, anderzijds onze argumenten blijven ondersteunen waar nodig, bij Commissie, Parlement en nationale regeringen.

Surplusbieten in toewijzing 2014

Tijdens de jaarvergadering van Cosun in Nijkerk zijn de jaarstukken officieel vastgesteld. Tot opvolger van Jos van Campen als voorzitter van Cosun is Dirk de Lugt gekozen. Dirk neemt de voorzittershamer over tijdens de jaarvergadering 2014. De ledenraad ging verder akkoord met aanpassingen in het reglement suikersysteem, het bietenreglement en de Betacal-regeling.

De ledenraad stelde zonder verdere discussie de jaarcijfers vast. In februari besprak de raad al de voorlopige jaarcijfers. De verschillen met de definitieve cijfers zijn klein. In de eerste vier maanden van 2013 heeft Cosun een goed resultaat behaald. Het resultaat is wel wat lager dan in 2012. Dat was echter uitzonderlijk hoog. Het goede resultaat is vooral te danken aan Suiker Unie. Zij heeft veel quotumsuiker verkocht tegen goede prijzen. Op de spotmarkt in Europa dalen de suikerprijzen ondertussen. Bij het afsluiten van nieuwe contracten zal ook Suiker Unie daarmee te maken krijgen. Door de hoge aardappelprijzen had Aviko het moeilijk in de eerste maanden van het jaar. Voor Duynie geldt iets vergelijkbaars. De inkoop prijs van reststromen was relatief hoog ten opzichte van de verkoopprijzen. Sensus behaalde een gelijk resultaat als in 2012 en SVZ presteerde beter.

Jaarstukken ongewijzigd vastgesteld

Monsterfrequentie

In februari is er in de ledenraad gesproken over de verlaging van de monsterfrequentie voor grote partijen. Het voorstel is verder uitgewerkt. De agrarische dienst heeft de cijfers van campagne 2012 geanalyseerd. Daarmee kon onderbouwd worden dat een kleiner aantal monsters uit grote partijen slechts tot kleine verschillen in de gemiddelde kwaliteitscijfers van de partij leidt. De ledenraad is akkoord gegaan met de

voorgestelde wijzigingen in het bietenreglement. De nieuwe regels zijn in de komende campagne van kracht. De nieuwe werkwijze wordt zodanig dat vooraf niet bekend is of uit een vracht wel of geen monster wordt genomen. Voor partijen tot 450 ton bruto verandert er niets. Uit elke vracht wordt een monster gestoken. In partijen tussen 450 en 600 ton geldt dat ongeveer 70% van de vrachten wordt bemonsterd. Bij partijen tussen 600 en 750 ton is dit 60%. Bij partijen boven de 750 ton wordt de helft bemonsterd. Het kostenvoordeel van de monsterverlaging wordt via een verhoging van de partijpremie doorgegeven aan de betrokken telers. Het blijft mogelijk om uit elke vracht een monster te laten steken. De extra kosten moet het lid dan zelf betalen.

dat wordt, is nog niet vastgesteld. Het besluit hierover valt in de loop van de zomer. Via de voorlopige toewijzing die in augustus wordt uitgestuurd, zal elk lid hierover geïnformeerd

Reglementen aangepast

worden. Ook de vangnetregeling wordt iets aangepast. Een teler die in het vangnet valt, wordt gecorrigeerd tot het niveau van de hoeveelheid quotumsuiker in de toewijzing. De hoeveelheid surplus in de toewijzing blijft buiten beschouwing.

Betacal

De Betacal-regeling is een succes. Bijna 60% van de telers heeft Betacal besteld. De helft daarvan voor twee of drie jaar in één keer. In 2013 is er geen ruimte voor aanvullende vrije verkoop. Leden die nog geen Betacal besteld hebben in het kader van de regeling, krijgen eenmalig alsnog een kans

Tellen van de stemmen

Suikersysteem 2014

De ledenraad is ook akkoord gegaan met een wijziging in het reglement suikersysteem per 1 januari 2014. Dit jaar betaalt Cosun voor de eerste 5% surplusbieten dezelfde prijs als voor quotumbieten. Volgend jaar wordt in plaats daarvan een percentage surplus opgenomen in de toewijzing. Welk percentage

tot 1 september. Zij kunnen dan alleen nog Betacal flow geleverd krijgen in campagne 2014 voor de jaren 2013 en 2014 samen. Alle leden die extra Betacal willen kopen voor 2014 krijgen dit najaar hiertoe de kans. Voor 2014 wordt de Betacalregeling iets versoepeld om ervoor te zorgen dat er voldoende voor verkoop beschikbaar blijft. Het aantal vrachten (indien meer dan één) wordt voortaan rekenkundig afgerond in plaats van naar boven. Ook wordt het percentage Betacal per ton geleverde bieten pas definitief vastgesteld, nadat de leden dit najaar de kans hebben gekregen om Betacal te kopen. Voor de Betacal-regeling 2014 zal gelden dat aflevering kan tot eind januari 2015. Dit geeft meer mogelijkheid om met het afnametijdstip in te spelen op de mestboekhouding.

Tot slot is de ledenraad geïnformeerd over de stand van zaken bij het onderzoek naar invert als mogelijke extra factor in de kwaliteitsbetaling. Er is duidelijke vooruitgang geboekt in het onderzoek. Besluiten over het al dan niet invoeren van een extra factor in de betaling zijn er nog niet genomen. In een van de komende nummers zullen we nader op de onderzoeksresultaten ingaan.

Jan Willem van Roessel

Nieuwe voorzitter Cosun in 2014

De ledenraad heeft Dirk de Lugt (51) gekozen als toekomstig opvolger van de huidige voorzitter van de raad van beheer, Jos van Campen. De opvolging vindt plaats tijdens de volgende jaarvergadering.

Dirk de Lugt

Dirk de Lugt is sinds 2003 lid van de raad van beheer. Hij gaat zich het komend jaar inwerken in zijn nieuwe functie. Dirk heeft op Texel een akkerbouwbedrijf met als neven-tak rosékalveren. Hij doet dat in maatschap met zijn broer, zoon en neef.

Jos van Campen is herkozen voor de periode van één jaar. In 2014 is hij niet meer herkiesbaar in verband met het bereiken van de maximaal toegestane statutaire zittingsduur. Tegelijkertijd is Hans Megens, extern lid van de raad van beheer, herkozen voor de termijn van twee jaar.

Raad van toezicht

In de ledenraad is afscheid genomen van Bart van Halder, extern lid van de raad van toezicht sinds 2005. Van Halder heeft zich na acht jaar lidmaatschap niet herkiesbaar gesteld. Hij is opgevolgd door Jacqueline Rijsdijk (57) die op 29 mei door de ledenraad is gekozen tot lid van de raad van toezicht. Mevrouw Rijsdijk is professioneel toezichthouder en heeft ruim 25 jaar in diverse functies gewerkt bij De Nederlandsche Bank.

Jacqueline Rijsdijk

Uitkeringen in 2013

De ledenraad heeft op 29 mei de jaarcijfers van 2012 vastgesteld. Nu ze definitief zijn, kunnen de uitkeringsbedragen die gelden bij bedrijfsbeëindiging en bij de omwisseling van dertigjarige aandelen worden berekend. De uitkeringsregelingen zijn gebaseerd op het resultaat van de coöperatie in de laatste drie boekjaren.

Cosun kent twee soorten uitkeringen: De Bedrijfsbeëindigingsuitkering (BBU) en de Uitkeringsregeling Bietenleveringen (UB). De BBU is alleen van toepassing op aandelen die zijn uitgegeven tot en met 1999. De BBU wordt uitbetaald bij bedrijfsbeëindiging of na dertig jaar. Vanaf 2000 geldt de UB-regeling die is gebaseerd op de geleverde tonnen standaardsuikerbieten (16% suiker). De UB-regeling voorziet in een uitkering bij bedrijfsbeëindiging of na vijftien jaar.

Speciale voorwaarden

Voor CSM-telers die in 2007 zijn toegetreden, gelden speciale voorwaarden. Deze houden onder andere in dat zij al na tien jaar een UB-uitkering kunnen ontvangen. De hoogte van de uitkering is afhankelijk van de gemiddelde winst per aandeel en per ton standaardsuikerbieten (bij 16%) in de laatste drie boekjaren. Dit bedrag wordt vermenigvuldigd met een factor die afhankelijk is van de ouderdom van de aandelen, dan wel het aantal jaren dat bieten is geleverd aan de coöperatie. De basisgegevens voor de berekening staan in de tabel.

Boekjaar	Aandelen per 31/12	Verwerkte tonnen biet 16%	Coöperatief resultaat (mln. euro)
2010	157.399	5.533.670	61,3
2011	157.034	6.212.973	53,3
2012	156.526	6.179.105	125,9
Totaal 2010-12	470.959	17.925.748	240,5

Berekening:

BBU: 240,5 mln./470.959: € 510,66 gemiddelde winst per aandeel (was: € 352,36)

UB: 240,5 mln./17.925.748: € 13,42 gemiddelde winst per ton biet bij 16% (was: € 9,22)

Uitkeringswaarde aandelen

De uitkeringswaarde van de in boekjaar 2013 ingeleverde aandelen wordt berekend aan de hand van de gemiddelde winst per aandeel

en de toegekende factor (zie de tabel). Deze factor is vastgelegd per 31 december 1999, omdat daarna de uitkeringsregeling is vervangen door de Uitkeringsregeling Bietenleveringen (UB). Op aandelen die vanaf 2000 zijn uitgegeven, wordt daarom geen BBU-recht meer opgebouwd. Bij inlevering van deze aandelen wordt het aankoopbedrag van € 181,50 uitbetaald (of het reeds betaalde bedrag indien de aandelen nog niet geheel zijn afgelost).

Boekjaar aandeel	Factor	Uitkeringswaarde aandeel (inclusief nominaal bedrag € 45,40)
1984	4,5	€ 2.343,37
1985	4,25	€ 2.215,71
1986	4	€ 2.088,04
1987	3,75	€ 1.960,38
1988	3,5	€ 1.832,71
1989	3,25	€ 1.705,05
1990	3	€ 1.577,38
1991	2,75	€ 1.449,72
1992	2,5	€ 1.322,05
1993	2,25	€ 1.194,39
1994	2	€ 1.066,72
1995	1,75	€ 939,06
1996	1,5	€ 811,39
1997	1,25	€ 683,73
1998	1	€ 556,06
1999	0,75	€ 428,40

De aandelen die geregistreerd staan in boekjaar 1984, worden in 2013 (na 30 jaar) omgewisseld. Per aandeel uit boekjaar 1984 wordt de nominale waarde van € 45,40 uitgekeerd, vermeerderd met de factor $4,50 \times € 510,66$ (totaal € 2.343,37 per aandeel). De leden die deze aandelen in hun bezit hebben, ontvangen hierover bericht. Het aandeel wordt omgewisseld in een aandeel van boekjaar 2013. Voor de omgewisselde aandelen geldt de normale betalingsregeling.

Uitkeringswaarde bietenleveringen

De uitkering voor de vanaf 2000 geleverde suikerbieten is gebaseerd op de gemiddeld geleverde hoeveelheid standaardbieten (geleverde bieten omgerekend naar bieten met 16% suiker) in de campagnes 2000-2012. De gemiddelde hoeveelheid standaardsuikerbieten wordt vermenigvuldigd met de toe te kennen factor en de berekende gemiddelde winst (€ 13,42) per ton standaardsuikerbieten.

Voor de leden die in 1999 al lid waren van de coöperatie gelden de overgangsfactoren uit het UB-reglement. Bij beëindiging van het lidmaatschap in 2013 (geen leveringen meer in de komende campagne) geldt voor hen de factor 3,25 behorende bij levering gedurende dertien campagnes. Voor degenen die lid geworden zijn vanaf boekjaar 2000 gelden de gewone factoren. Deze factoren zijn lager (na dertien jaar leveren is de factor 3,00).

Uitkering overgangsregeling in 2013		
Basisbedrag per ton	€ 13,42	
Aantal campagnes geleverd	UB-factor	Uitkeringsbedrag per ton in 2013
13	3,25	€ 43,62

Uitkering UB 2013	(op basis gemiddelde levering in tonnen bij 16%)	
Basisbedrag per ton	€ 13,42	
Aantal campagnes geleverd	UB-factor	Uitkeringsbedrag per ton in 2013
3	0,55	€ 7,38
4	0,75	€ 10,07
5	1,00	€ 13,42
6	1,25	€ 16,78
7	1,50	€ 20,13
8	1,75	€ 23,49
9	2,00	€ 26,84
10	2,25	€ 30,20
11	2,50	€ 33,55
12	2,75	€ 36,91

Wie ontvangt de uitkering?

Voor de uitkering komen leden in aanmerking die in boekjaar 2013 naar het oordeel van de raad van beheer hun bedrijf hebben beëindigd en dit jaar geen bieten meer leveren. Leden die hun aandelen al hebben ingeleverd, ontvangen binnenkort de uitkering. Leden die in de loop van 2013 hun bedrijf alsnog beëindigen, komen in aanmerking voor de genoemde uitkeringsbedragen. Om nog voor boekjaar 2013 te kunnen worden geaccepteerd, moet de opzegging van het lidmaatschap schriftelijk gebeuren voor 1 september. U kunt hiervoor contact opnemen met de agrarische dienst.

Jan Willem van Roessel

Moeizame start

Het koude weer in mei heeft de beginontwikkeling van de bieten geen goed gedaan. Door stuifschade is het areaal overzaai (ruim 1.750 ha) erg hoog. Bij veel telers is ook het schema van de onkruidbestrijding in de war gebracht.

De gemiddelde zaaidatum van 8 april is vergeleken met het langjarig gemiddelde niet echt afwijkend. De afgelopen paar jaren is ruim een week vroeger gezaaid. De verschillen tussen de gebieden zijn klein. De gemiddelde zaaiafstand is dit jaar 19,2 cm, met als resultaat ruim 85.000 planten per hectare. Regelmatig hebben telers melding gemaakt van een achterblijvende opkomst. Zaden kiemden helemaal niet of ze kiemden, maar kwamen niet boven. Vaak was (erg) diep zaaiwerk de oorzaak. Te diep zaaien heeft in combinatie met de langere koudeperiode dit voorjaar hier en daar tot teleurstelling geleid. Sommige telers heeft ook het gebruik van oud bietenzaad parten gespeeld. Als de bewaaromstandigheden van het zaad niet goed zijn, gaat dit ten koste van de kiemkracht. Om toekomstige problemen te voorkomen is het dan ook verstandig onaangebroken eenheden bietenzaad terug te leveren.

Stuifschade op klei

Op vele percelen in het noordoosten heeft in april helaas de hevige wind geleid tot veel overzaai. Opvallend is dat ook op kleipercelen op grote schaal stuifschade is ontstaan.

Erg veel overzaai

De over het algemeen in het voorjaar uitstekende structuur van de grond heeft geleid tot een prachtig, fijn gelegen zaaibed. Door de combinatie met de droge eerste weken na de zaai heeft de wind hier zijn tol geëist. Maatregelen als de inzaai van een antistuiwdek of gebruik van papiercellulose waren in veel gevallen onvoldoende om het jonge bietengewas te beschermen. Opnieuw is er veel politieke druk uitgeoefend om organische mest te mogen gebruiken. Dit jaar is hiervoor helaas pas erg laat alsnog toestemming verkregen. Onze inzet voor de toekomst is om het bovengronds uitrijden van organische mest op risicopercelen in uitzonderlijke situaties toe te staan. Dit zal geregeld moeten worden in de meststoffenregeling.

Bieten eind mei: links 2012, rechts 2013

Spuitschema's

De onkruidbestrijding verloopt dit jaar erg moeizaam. De spuitschema's zijn verstoord door de wind in april en, vooral in het zuidwesten en westen, door de vele regen in mei. In de meeste gevallen hebben de bespuitingen goed gewerkt. Door deze onregelmatigheid in de spuittermijnen wordt door veel telers gebruik gemaakt van een verhoogde dosering.

De koele meimaand heeft de ontwikkeling van de bieten behoorlijk vertraagd. Het is natuurlijk veel te vroeg om een echte opbrengstverwachting uit te spreken. Op grond van de matige start wordt uitgegaan van 12,5 ton suiker per hectare.

Pieter Brooijmans

Project IJkakker van start

In het noordoosten van Nederland werken diverse partijen samen in het project IJkakker. De meetgegevens die gegeneerd worden op de gemeenschappelijke ijkpercelen zijn openbaar. IJkakker is een samenwerkingsproject onder leiding van de NV NOM (de regionale noordelijke ontwikkelingsmaatschappij) en Sensor Universe. Vijf partijen (HLB, Cosun, Blgg Research, DLO en DLV Plant) voeren in totaal acht projecten uit. LTO Noord heeft samen met deze vijf een consortium opgericht. De standsorganisatie is namens het consortium aanvrager en coördinator. Een van de projecten is 'Sensoren in Suikerbieten'. Centraal in dit project staat de sturing naar een optimale vochtvoorziening en benutting van mineralen. Daarbij wordt met behulp van visuele waarnemingen, bodemvochtsensoren en satellietbeelden en aan de hand van verschillende stikstofgiften gezocht naar het optimum voor de beste suikeropbrengst.

Bodemvochtmeting

Overzaai 2013 (in ha)	
Zeeuws-Vlaanderen	9,5
Zeeuwse Eilanden	15,5
West-Brabant	73,8
Holland	47,0
Flevoland	122,0
Noordoostpolder	1,0
Noordelijke Klei	863,0
Noordelijke Zand	5,0
Noordelijke Dal/Veen	581,0
Gelderland	12,5
Oost-Brabant	22,0
Limburg	9,0
Totaal	1.761,3

"Quotumaankoop goede zet"

Cosun-lid Leo Vogels heeft de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in de verbetering van de kwaliteit van de grond en in uitbreiding van het bietenquotum. De aankoop bleek door de mooie bietenprijs vorig jaar een goede zet.

Leo Vogels: "Door Veldleeuwerik nog bewuster bezig met bodemkwaliteit"

het er weer een of twee minder. Dat maakt het wat overzichtelijker", zegt hij.

Zes bietenrassen

Behalve aardappelen, teelt de maatschap tarwe (75 ha), zaaiuien (15 hectare) en 42 hectare bieten met de rassen Emilia KWS, Sandra KWS, Alexina KWS, Sabrina KWS, Constantina KWS en Bernadetta KWS. "Bij de rassenkeuze letten we vooral op aaltjes-resistentie en op de zwaarte van de grond", aldus Leo. "We leveren in iedere ronde zo'n 1.000 ton. Op ons erf is plaats voor 1.500 ton. Ook hierin hebben we in het afgelopen jaar geïnvesteerd."

Vogels doet in de teelt alles zelf. "Gezaaid hebben we dit jaar begin april. Dat is gemiddeld. Alleen het rooiwerk laten we over aan de loonwerker. Die doet ook het transport naar de opslagplaats als dat nodig mocht zijn." De loonwerker heeft zijn rooiër gekocht in overleg met Vogels en andere telers. Het werd een negenrijige bunkerrooiër. Leo: "Het voordeel van deze bietenrooiër is dat de wielen geen overlap hebben." Ook heeft hij een zelfrijdende loswagen aangeschaft met zes banden van een meter, die ook het land op kan als het nat is en die wanneer het droog is weinig insporing geeft.

Quotum erbij

De familie Vogels heeft enkele jaren geleden geïnvesteerd in uitbreiding van het bedrijf en 'dus' in meer quotum. Zeker gezien de mooie bietenprijs van vorig jaar bleek dat geen verkeerde zet te zijn geweest. "We hebben door de jaren heen altijd wel quotum bijgekocht. Alleen was het de laatste keer meer dan anders", vertelt Leo. "Als je land bijkoopt, zit je met aflossing en rente. Dus moet je een teelt hebben die meer rendement oplevert. Zoals bieten. We hebben bijgekocht in februari twee jaar geleden. In november, december daarvoor kon je al zien aankomen welke richting het zou opgaan met de suikerprijs. De vooruitzichten waren

Bij de familie Vogels is het land flink op de schop gegaan. Van nieuw bijgekocht land zijn de kavels samengevoegd, zijn sloten gedempt en kuilen geëgaliseerd. Ook is flink geïnvesteerd in drainage. De vruchtbaarheid en structuur zijn verbeterd met een mengsel van geitenmest en compost, en met Betacal. "De grond en de erbij horende boerderij waren van een veehouder. Het is mooie grond, maar hij was wat verwaarloosd. Het was weidegrond. Hij had een opknapbeurt nodig", vertelt Leo.

De weilandkavels zijn dit voorjaar veranderd in een strakke akker van 18,5 hectare, ingezaaid met maïs. Vorig jaar herfst is op nog eens 15 hectare de drainage in orde gebracht, zodat nu nagenoeg het hele bedrijf is gedraineerd. "Met de grond moet je het verdienen. Voor je verder kunt, moet die eerst in orde zijn", aldus Vogels. In mechanisatie is daarom tijdelijk minder geïnvesteerd.

Pootgoed

Leo (27, afgestudeerd aan de Hogeschool Van Hall Larestein in Leeuwarden) boert in

maatschap met zijn ouders in Firdgum, gemeente Franekeradeel. De maatschap heeft twee medewerkers in vaste dienst. Zoals op meer akkerbouwbedrijven in Het Bildt vormt ook bij de familie Vogels de pootaardappelteelt het hart van het 240 hectare grote bedrijf. Vogels teelt 80 hectare pootgoed. Daarnaast 20 hectare vrije teelt consumptieaardappelen (Bildtstar, Innovator), want "Dan ben je minder afhankelijk van de handel en heb je het meer zelf in de hand." Vogels teelt voor Agrico pootgoed

Jongerenraadlid Leo Vogels

van Fontane, Anosta, Romano, Manitou, Arsenal, Agata en Ditta. Voor IPM teelt hij Burren. Voor de vrije teelt Spunta. "Veel rassen is een vorm van risicospreiding. Vorig jaar hadden we er nog meer, maar we zijn met enkele gestopt. Volgend jaar worden

Het hart van het bedrijf is de pootaardappel-teelt

goed." De opbrengst vorig jaar was 86 ton per hectare (16,8% suiker). De 42 hectare suikerbieten die de maatschap nu teelt, is "ongeveer de grens. We telen 1 op 6."

Naar wat de bietenprijs in de toekomst gaat doen, laat zich uiteraard slechts gissen. "Maar zo goed als afgelopen jaar wordt hij waarschijnlijk niet meer", verwacht Leo. "We zijn voor suiker afhankelijk van de wereldsituatie. Wat bijvoorbeeld gaat Brazilië aan bio-ethanol produceren? En hoe verloopt wereldwijd de oogst in de suikerproducerende landen? Mislukt die of wordt het een topoogst? Daar hangt veel vanaf. Meer dan van wel of geen economische crisis. Voor onze prijs geldt: 'Geen ramp is de grootste ramp'", aldus Leo.

Geitenmest

Dat Vogels stelselmatig geitenmest gebruikt om de vruchtbaarheid te verbeteren heeft een reden: "Geitenmest is heel goed voor het bodemleven". Leo bemest zijn land eens in de drie jaar met deze mest. Hij wordt geleverd in de winter. De mest bedekt hij met een laag compost. Die laat hij liggen tot augustus. Hij rijdt hem uit na de tarwe-/aardappeloogst.

Behalve van geitenmest, maakt Vogels ook gebruik van verschillende andere meststoffen. Voor de bemesting van tarwe bijvoorbeeld gebruikt hij digestaat van een pluimveebedrijf in de buurt. Het digestaat

vervangt een kunstmestgift met vaste korrel. Ook zaait hij in tarwe gras als groenbemester. Vijf hectare bemest hij met varkensdrijfmest. "Meer varkensmest kan wel, maar wij geven de voorkeur aan digestaat als dat er is", aldus Leo.

Vogels doet met zijn bedrijf mee aan Veldleeuwerik. "Waarom? We waren toch al erg bezig met bodemkwaliteit. Via Veldleeuwerik kan dat nog bewuster." Er zijn ook andere overwegingen. Leo: "Misschien wordt het wel de nieuwe standaard. Of de vervanger van EurepGap. Je weet ook niet hoe dat in Europa verder gaat met de vergroening. Als Veldleeuwerik daarin een rol kan spelen, zou dat mooi meegenomen zijn. Als je niet meedoet, loop je in ieder geval achter de feiten aan. Dat willen we sowieso niet."

Jongerenraad

Leo is ondermeer lid van de jongerenraad van Cosun. Sinds kort is hij ook voorzitter van het jongerencollege van Agrico. "Je steekt er veel van op. Je krijgt een bredere kijk op zaken", zegt hij. "Via de jongerenraad kom je in zeer interessante discussies terecht. Bijvoorbeeld over de prijsvorming van aardappelen. En je krijgt de gelegenheid wat meer achter de schermen te kijken hoe andere bedrijven functioneren. Je krijgt

meer inzicht in de geldstromen, de onderbouwing ervan en de manier waarop de kosten in de hand worden gehouden. Dat is heel leerzaam. Daar haal je ook heel veel kennis uit voor je eigen bedrijf. Zo waren we laatst met de jongerenraad op bezoek bij Suiker Unie in Anklam. Dat is een heel interessant bedrijf, waar veel gebeurt, waarvan we ook in Nederland profijt hebben. Anklam overnemen was een zeer goede zet." Inhoudelijk zijn er grote verschillen in de onderwerpen die in beide jongerenraden worden besproken. Dat heeft vooral te maken met de aard van beide coöperaties en met het soort product, benadrukt Leo. "Bij Agrico gaat het heel vaak over de afzetmogelijkheden van de aardappel. Bij Cosun gaat het veel meer over de dochterbedrijven. Over de afzetmogelijkheden van suiker is weinig te bespreken. Suiker is suiker. Daar komt bij dat de suikerbiet op een akkerbouwbedrijf een heel andere rol heeft dan de aardappel. Die is vaak hoofdteelt."

Wat in ieder geval voor beide coöperaties hetzelfde is: "Er moet geld verdiend worden. Aan alleen maar een goed gevoel, dat het bedrijf van jou is, heb je niets."

Ton Schönwetter

"Met de grond moet je het verdienen"

Suikerproductie India in greep overheid

India is na Brazilië de grootste suikerproducent ter wereld. In 2012/13 produceerden vijfhonderd suikerfabrieken samen 25 miljoen ton suiker, voornamelijk voor de binnenlandse consumptie.

India is met een verbruik van 22,5 miljoen ton wereldwijd de grootste consument van suiker. De overheid heeft de productie sterk gereguleerd. Dat is tevens een van de oorzaken van de sterke fluctuaties in de suikerproductie.

Productie schommelt sterk

De minimumprijs voor suikerriet in India is 2100 roepi (ongeveer 30 euro) per ton voor riet met gemiddeld 10% suiker. Sommige deelstaten hanteren zelfs nog hogere adviesprijzen voor suikerriet. Betaling op basis van het suikergehalte is niet standaard. Als de suikerprijs laag is, kunnen de suikerfabrieken de boeren niet of veel te laat betalen. In die situatie stoppen veel boeren met de teelt, zakt de suikerproductie in en stijgen de prijzen. De schommelingen zijn erg groot. In de afgelopen tien jaar schommelde het suikerrietareaal tussen 3,6 miljoen en 5,1 miljoen hectare. De suikerproductie varieerde van 13 tot 28 miljoen ton. Coöperaties, die het merendeel van de suikerfabrieken in handen hadden, werden door de overheid ondersteund. Na aanpassing van het overheidsbeleid is het aandeel private ondernemingen gestegen. Zij produceren nu meer dan de helft van de Indiase witsuikerproductie.

Overheidsregels

De suikerfabrieken hebben weinig speelruimte om hun eigen koers te bepalen. De overheid schrijft voor dat nieuwe fabrieken op korte afstand van de oudere moeten komen. Ook bepaalt ze het areaal per fabriek en de hoeveelheid die de fabrieken per maand mogen verkopen. De fabriek moet bovendien in het kader van een voedselprogramma tien procent van de suikerproductie verkopen onder de kostprijs. Tot voor kort moest alle suiker verpakt worden in jutezakken. Nu geldt dat nog voor 40% van de

Water is schaars

productie. Voor de export worden slechts beperkt vergunningen afgegeven, terwijl er momenteel ongeveer 9 miljoen ton suiker over is. Daar tegenover staat dat de overheid

ook projecten heeft om de ontwikkeling van de industrie te steunen en goedkope leningen (6,75% rente in plaats van 8,75%) verstrekt. Al met al is het niet vreemd dat de industrie vraagt om minder overheidsbemoeienis. Recent heeft de overheid aangekondigd de regels te versoepelen.

Rotatie

De rietsuikerteelt vindt vooral plaats in de deelstaten Uttar Pradesh (Noord-India) en Maharashtra (in het midden van het land). De vijftig miljoen boeren telen 5 miljoen hectare suikerriet. Dat is ongeveer 3,5% van het totale landbouwareaal. De beperkende factor in de teelt is water.

Suikerriet wordt geteeld in een rotatie met tarwe, erwten en rijst. De eerste oogst volgt achttien maanden na de aanplant. Daarna zijn er nog een à twee oogsten en wordt een ander gewas ingezaaid. Door de hoge prijs is suikerriet ten opzichte van tarwe, rijst of katoen financieel een aantrekkelijke teelt.

Groeiende suikerconsumptie Azië

Het driejaarlijkse WABCG-congres was dit jaar in India. Hoofdonderwerp was de ontwikkeling van de suikerproductie en de consumptie in Azië.

Het Verre Oosten is momenteel niet zelfvoorzienend. Jaarlijks wordt ongeveer 3 miljoen ton suiker van buiten de regio ingevoerd. De verwachting is dat de consumptie blijft stijgen.

Thailand

De enige landen in de regio die structureel suiker exporteren, zijn Australië en Thailand. De productie en de export vanuit Thailand is sterk gegroeid. Het land is inmiddels na Brazilië de grootste suikerexporteur. De Thaise industrie breidt daarnaast uit in omringende landen als Laos en Cambodja. Deze behoren tot de armste landen van de wereld. Ze mogen daarom onder de zogenoemde EBA-regeling vrij exporteren naar de EU.

Regionale samenwerking

De landen in de regio streven naar sterkere onderlinge economische samenwerking. Zo zijn er regionaal lagere importtarieven. Exporteurs van buiten de regio moeten zich onderscheiden op basis van de hogere kwaliteit van hun suiker. De kwaliteit die lokaal wordt geproduceerd, verbetert echter ook.

Opvallend punt in de diverse presentaties was de rol van de overheid. Australië is sterk geliberaliseerd, maar in China, Thailand en India is sterke overheidsbemoeienis met de suikermarkt.

Straatverkoop van suikerrietsap

Tenminste, als er voldoende water beschikbaar is en er een fabriek in de buurt is die de minimumprijs voor suikerriet kan betalen.

Ruwsuikerfabriekjes

Een bijzonder fenomeen is de productie van ruwe suiker onder de naam gur of jaggery. Het aandeel van deze suiker in de consumptie daalt, maar is nog altijd 20% van de totale consumptie. Voor de Indiase afnemers is gur een goedkoop alternatief voor witte suiker. Ongeveer 40.000 fabriekjes verwerken gemiddeld 10 ton riet per dag tot gur-suiker. Na de zuivering van het uitgeperste sap wordt

deze ingekookt in open kookpannen. De melasse wordt niet gescheiden van de suiker. Voor de ruwsuikersector gelden geen regels en beperkingen, zoals voor de suikerindustrie. Gur-fabrieken betalen een lagere prijs voor het suikerriet. Voor de teler kan het echter een aantrekkelijk alternatief zijn als hij vroeg in het seizoen kan leveren, nog voordat de suikerfabriek is gestart. De gur-fabriek is ook een extra afzetmogelijkheid in jaren dat de suikerindustrie betalingsproblemen heeft. Er zijn overigens ook telers met een eigen fabriekje.

Jan Willem van Roessel

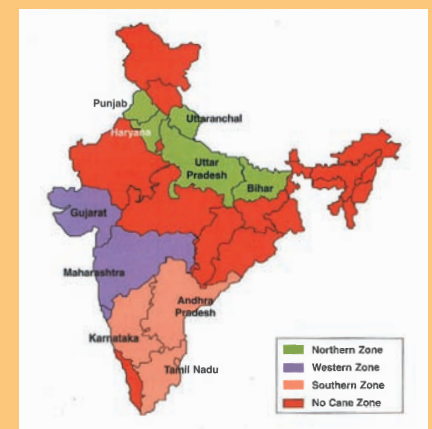
Lossen van suikerriet bij fabriek

Land van tegenstellingen

India is met zijn 1,2 miljard inwoners na China het meest bevolkte land ter wereld. Het Indische subcontinent strekt zich uit over verschillende klimaatzones. In het land zijn tal van bevolkingsgroepen en culturen. In India worden veel verschillende talen gesproken. De belangrijkste is het Hindi. Ook Engels wordt nog veel gesproken. Het is de voertaal in het zakenleven, maar ook bij de overheid in gebieden waar geen Hindi wordt gesproken.

Een dominante rol in de samenleving speelt het kastenstelsel. Er zijn grote verschillen tussen arm en rijk, tussen ouderwets en modern en tussen de stedelijke agglomeraties en het platteland.

Suikerrietenteelt in India

Landbouwgewassen

Meer dan 60% van de bevolking werkt in de landbouw. De belangrijkste gewassen zijn graansoorten als rijst en gierst. Ook bonen en pinda's zijn belangrijk. India heeft meer koeien dan enig ander land. Maar vanwege het Hindoegehoof mogen ze niet worden gegeten. Alleen hun melk mag worden gebruikt.

India is een van de vier BRIC-landen (Brazilië, Rusland, India, China), de snelst groeiende economieën ter wereld. De belangrijkste bijdrage aan het bruto binnenlands product in die landen leveren de dienstensector (IT) en de industriële sector. India is gemeten naar de omvang van het bruto binnenlands product (cijfers 2010) de negende economie ter wereld. Bijna 30% van de bevolking leeft onder de armoedegrens (cijfers uit 2004/5 van Indiase overheid).

Geïntegreerd bieten telen: kijken, denken, doen

Monitoring of gewaswaarnemingen zijn heel belangrijk in de geïntegreerde gewasbescherming. Met de waarnemingen en het gebruik van schadedrempels kunt u gericht ingrijpen in een ziekte of plaag. Hierdoor kunt u onnodig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen voorkomen en pakt u alleen een probleem aan als dat echt nodig is. In de suikerbietenteelt gebruiken we het systeem van waarnemingen en schadedrempels al langere tijd voor bijvoorbeeld de bestrijding van onkruid, nutriëntengebrek, insecten en bladschimmels. Ook is het zinvol om tijdens het waarnemen te letten op zaken waar niet direct iets aan te doen is.

Tijdens het groeiseizoen geeft het bieten-gewas veel signalen af, bijvoorbeeld of het goed groeit of juist niet. Als er iets mis is, zijn hiervan symptomen te zien. U kunt ze gebruiken om te achterhalen wat de oorzaak is. Verschillende waarnemingen zijn tegelijkertijd uitvoerbaar. Zo kunt u tijdens het verwijderen van schieters op bladschimmels controleren.

Soms zijn de kleine dingen heel belangrijk. Voor het vinden van de eerste vlekjes moet men planten en bladeren van heel dichtbij bekijken. Vaak is ook een loep nodig om de vlekjes cercospora (hier op foto) van pseudomonas te onderscheiden

Waarnemen in suikerbieten

Bij het waarnemen in suikerbieten is het belangrijk om door het gewas te lopen. Elke keer op een ander deel van het perceel. Geef afwijkende planten extra aandacht. Ook is het goed enkele ogenschijnlijk gezonde planten van dichtbij te bekijken. Doe dit op de oudste, middelste en jongste bladeren aan zowel boven- als onderkant. Spit af en toe eens een plant met een schop of spade uit om de wortels te bekijken. Bekijk meerdere willekeurige planten verspreid over het perceel(sdeel).

Bladschimmelbestrijding

Voor de bladschimmelbestrijding is het heel belangrijk om de bietenplanten nauwkeu-

rig te bekijken, eventueel met een loep. De vlekjes zijn maar klein, terwijl de schadedrempel al is bereikt bij het verschijnen van het eerste vlekje in het perceel. Op het moment waarop bladschimmels in uw regio zijn gevonden, gaat er een waarschuwing uit en krijgt u een sms. Ook plaatsen we dan een nieuwsbericht op de IRS-website. De bedoeling is dat u uw percelen controleert op de aanwezigheid van bladschimmels en, indien aanwezig, een bespuiting uitvoert om schade te voorkomen. Naast cercospora, roest, ramularia en meeldauw neemt de bladschimmelwaarschuwingsdienst stemphylium (gele vlekjes) in 2013 als vijfde bladschimmel mee.

Perceelsdocumentatie

Soms kan het zijn dat u iets waarneemt waartegen u dit seizoen geen maatregelen meer kunt nemen, terwijl het wel opbrengst kost.

Aantasting door stemphylium. Deze bladschimmel wordt in 2013 meegenomen in de bladschimmelwaarschuwingsdienst

Soms is herkenning aan bovengrondse symptomen alleen niet voldoende of niet gemakkelijk. Een biet uitspitten en het wortelstelsel bekijken biedt dan veel extra informatie. Hier staan onregelmatig verspreid blinkers (rhizomanie)

Voorbeelden van schadeverwekkers zijn rhizomanie, verticillium, rhizoctonia en diverse aaltjes (zie ook artikel 'Ze veroorzaken miljoenen euro's aan schade'). Het is dan verstandig de kennis, ervaring en waarnemingen van dit seizoen te documenteren. Dan kan bij een volgende bietenteelt hetzelfde probleem de opbrengst niet beperken, omdat de aanpak in de tussenliggende jaren of bij de rassenkeuze plaatsvond.

Bram Hanse

Rubriek onder
verantwoordelijkheid van

Postbus 32, 4600 AA Bergen op Zoom
Telefoon: 0164 274400
Fax: 0164 250962
E-mail: irs@irs.nl
Internet: www.irs.nl
Eindredactie: Jurgens Maassen

Ze veroorzaken miljoenen euro's aan schade

Aaltjes veroorzaken jaarlijks miljoenen euro's aan schade in de bietenteelt en nog veel meer in de hele akkerbouwsector. Ze zijn ontzettend klein, waardoor ze niet met het blote oog te zien zijn. Anders zou de herkenning veel gemakkelijker zijn.

Juni is de meest geschikte maand om plekken met aaltjes in het veld te herkennen. Doordat bij bijna alle aaltjes de bieten achterblijven in groei, is vaak in de besmette plekken de grond nog zichtbaar. Op de goede plekken op het perceel echter hebben de bieten hun bladeren al gesloten. Eén van de acht pijlers van de door de Europese Unie verplicht geïntegreerde gewasbescherming is monitoren. Doe dat daarom nu! Het helpt om schade in bieten én andere gewassen zoveel mogelijk te beperken.

Verschillende soorten aaltjes

De aaltjes die de meeste schade veroorzaken in bieten, zijn bietencysteaaltjes, wortelknobbelaaltjes, vrijlevende wortelaaltjes en stengelaaltjes. De schade is bij alle vier de soorten anders. Kijk in het veld en haal de bieten voorzichtig met een schepje uit de grond: dit is het eerste begin van het oplossen van de problemen met aaltjes.

Bietencysteaaltjes

Planten die zijn aangetast door het wit of het geel bietencysteaaltje, blijven pleksgevijs achter in groei. Vanaf het zesbladstadium kan verwelking optreden in perioden met weinig regen. Bij oudere planten kenmerkt het schadebeeld zich door pleksgevijs 'slapende bieten', bieten met gele bladeren en sterk in groei achterblijvende planten. De buitenste bladeren vergelen, verdrogen en sterven af. Vaak treedt magnesiumgebrek op en kan verticillium de aantasting versterken. De hoofdwortel is zwak ontwikkeld. Bovendien vormen er zich veel

Figuur 1. Cysten op de wortels van een jonge bietenplant

zijwortels. Op deze wortels zijn citroenvormige, speldenknopgrote cysten waarneembaar (figuur 1).

Wortelknobbelaaltjes

Schade door wortelknobbelaaltjes is te herkennen aan knobbels op de wortels (figuur 2). Vaak zijn bij deze knobbels ook vertakkingen van het wortelgestel zichtbaar. Er zijn vier soorten wortelknobbelaaltjes, die schade doen in bieten. Ze ziekten allemaal zeer snel uit als u geen waardgewas teelt. Voorkom schade in bieten of andere gewassen door

Figuur 2. Het wortelknobbelaaltje veroorzaakt knobbels op de wortels

het jaar voorafgaand aan de teelt van bieten of andere gewassen geen waardgewas te telen. Daarvoor is het wel belangrijk om een grondmonster te laten analyseren en

Los problemen met aaltjes op

Op dit moment is het niet meer mogelijk om schade door aaltjes verder te beperken. Aangezien veel van deze aaltjes ook schade doen in andere gewassen, is het wel belangrijk om zo snel mogelijk maatregelen te nemen. Laat een grondmonster analyseren: zo weet u welke soorten er op uw perceel zitten. Met behulp van informatie op www.aaltjesschema.nl en www.kennisakker.nl kunt u zien hoe u schade in volgende teelten kunt voorkomen.

Figuur 3. Vertakkingen van de wortels door vrijlevende wortelaaltjes (trichodoriiden)

de soort te bepalen. Welke gewassen u het beste voor een schadegevoelig gewas kunt telen, kunt u snel afleiden uit het aaltjeswaardplantschema (www.aaltjesschema.nl).

Vrijlevende wortelaaltjes

Trichodoriiden (vrijlevende wortelaaltjes) geven vooral problemen op vochtige, lichte losse grond met weinig organische stof. Vaak is ook de pH op deze plekken te laag (<5). Een besmetting met deze vrijlevende aaltjes kenmerkt zich door afwisselend goede en achterblijvende planten in de rij. Bij deze planten is te zien dat de wortels vertakt zijn (figuur 3) en soms zelfs horizontaal gaan groeien.

Stengelaaltjes

Dit aaltje (*Ditylenchus dipsaci*) geeft vooral problemen op zavel- en kleigronden. Hoe zwaarder de grond, hoe gemakkelijker het aaltje kan overleven. Het schadebeeld kenmerkt zich in planten met groeistoornissen (onder andere meerkoppigheid) (figuur 4). Later ontstaan verticale scheuren in de kop. Als u met een mesje de buitenkant van de biet verwijdert, ziet u vaak kleine kurkachtige plekkjes. Uiteindelijk kan de hele biet verrotten.

Elma Raaijmakers

Figuur 4. Meerkoppigheid door stengelaaltjes. Later ontstaat wortelrot

Haal rendement uit de groenbemester

Net als de teelt van een gewas heeft de teelt van een groenbemester effecten op het perceel. Zo heeft hij invloed op ziekten en plagen, maar ook op de bodemstructuur en het organischestofniveau. Door het type groenbemester bewust te kiezen en de teelt goed uit te voeren is er extra rendement uit de gewassen te halen.

De teelt van de juiste groenbemester heeft een positief effect op de opbrengst van suikerbieten

Teel groenbemester als gewas

Om de positieve effecten van een groenbemester zo veel mogelijk te benutten, is het belangrijk om de teelt van een groenbemester als de teelt van een gewas te zien. Groenbemesters groeien slecht in verdichte grond. Maak hem daarom voordat u zaait goed los. Liefst in één werkgang. Geef voor een vlotte start en een goede organischestofproductie 50 tot 70 kg (werkzame) stikstof per hectare en zaai zo vroeg mogelijk, maar niet later dan begin september.

Bram Hanse
Peter Wiltling

Organische stof

Groenbemesters hebben een positief effect op de organischestofbalans van het perceel. Hoe meer massa de groenbemester vormt, hoe meer effectieve organische stof er aan het perceel wordt toegevoegd. Aanvoer van organische stof met groenbemesters verbetert de bewerkbaarheid van het perceel, maar stimuleert ook het bodemleven. Dit bodemleven is vaak een stille kracht in het perceel en concurreert met ziekten en plagen en in sommige gevallen worden ze zelfs bestreden. Daarnaast heeft organische stof een bufferend vermogen voor nutriënten en water.

Voedingsstoffen bufferen

Groenbemesters nemen nutriënten op. Ze kunnen hierdoor geheel of gedeeltelijk voor uitspoeling in de winter worden behoed. Of dit gebeurt en in welke mate, hangt af van het type groenbemester en het tijdstip waarop ze verteert.

Ziekten en plagen reduceren

Om ziekten en plagen met groenbemesters te reduceren, is een bewuste keuze heel belangrijk. Een groenbemester kan namelijk de ene plaag bestrijden, terwijl hij de andere in stand houdt of zelfs vermeerdert. Vooral bij aaltjes is het oppassen. De beschikbare kennis hierover staat samengevat op de website www.aaltjesschema.nl.

Crucifere groenbemesters hebben een uitziekend effect op de bietencysteaaaltjespopulatie. Dit geldt zowel voor het witte als het gele bietencysteaaaltje. Afhankelijk van het zaaitijdstip en het weer in het najaar kan door de teelt van een resistente bladrammanas of gele mosterd de bietencysteaaaltjespopulatie tot wel dertig procent afnemen. Op percelen waar bietencysteaaaltjes aanwezig zijn, is de teelt van deze groenbemesters dus een hulpmiddel om de besmetting omlaag te brengen. Wanneer de besmetting onder de schadedrempel zit, hoeft u geen aaltjesresistent bietenras te zaaien. Ook op percelen met rhizoctonia is het advies om crucifere groenbemesters, met name bladrammenas, te telen. De rhizoctoniadruk op het perceel neemt hierdoor af. Het blijft wel nodig om op dergelijke percelen een rhizoctoniaresistent bietenras te zaaien.

Zorg voor een voldoende los gemaakte bouwvoor bij het zaaien van de groenbemester

Korte tips

Hieronder volgt een lijstje met korte aandachtspunten voor de komende periode. Wilt u meer uitleg bij de betreffende tips, ga dan naar: www.irs.nl/cosunmagazine2013.

- Controleer uw perceel regelmatig op schieters en verwijder ze.
- Ook deze zomer houden wij u op de hoogte over de laatste ontwikkelingen rondom de bladschimmelsituatie. Ga daarvoor naar www.irs.nl/bladschimmel.
- Dit seizoen zullen wij ook de schimmel stemphylium meenemen in de bladschimmelwaarschuwingdienst.
- Neem een monster voor bietencysteaaaltjes waar in 2014 uw bieten komen. Dit is belangrijk voor de ras-senkeuze.
- Het rassenbulletin 2012 en applicatie 'Rassenkeuze' geven nuttige informatie over mogelijke nieuwe rassen voor het geval u van de vroegbestelling gebruik wilt maken.

Late bemesting van bieten kan zinvol zijn

Vanaf ongeveer het sluiten van het gewas kan het nuttig zijn om aanvullend te bemesten. Dit geldt voor magnesium, borium en mangaan. Bemesting met andere voedingsstoffen is dan zinloos.

De bemesting van suikerbieten vindt doorgaans vlak voor of tot een paar weken na het zaaien plaats. In veel gevallen is het gewas dan voor het hele groeiseizoen voorzien van voldoende voedingsstoffen. Toch kan het gebeuren dat er vanaf het sluiten van het gewas gebrek aan één of meerdere voedingsstoffen ontstaat. U hebt wellicht te weinig gegeven en/of de beschikbaarheid voor de plant is minder geworden. Het kan dan nuttig zijn een aanvullende bemesting uit te voeren. Dit geldt vooral voor magnesium, borium en mangaan.

Besputting met magnesium kan blad gezond houden

Magnesiumgebrek is vaak opnameprobleem

Magnesiumgebrek kunt u verwachten bij een te lage bodemvoorraad, maar is ook mogelijk ondanks voldoende magnesium in de grond. Meestal heeft het wortelstelsel van de bieten dan moeite om voldoende magnesium uit de grond op te nemen. Dit is vaak het geval bij een slechte bodemstructuur of bij een aangetast wortelstelsel, bijvoorbeeld

door aaltjes of een lage pH (<5,0).

Magnesiumgebrek uit zich het eerst in geelverkleuring tussen de bladnerven, vanuit de bladtopen van de oudere bladeren. Zodra u dit ziet kunt u dit gebrek opheffen door een magnesiumbesputting uit te voeren, bijvoorbeeld met EPSO TOP. Na drie tot vier weken is het advies om de besputting te herhalen. Tot ongeveer september kunnen magnesiumgiften rendabel zijn. Daarna hoeft u geen magnesium meer te spuiten.

Borium vooral nodig op droogtegevoelige grond

Een boriumgift is vooral belangrijk op zand- en dalgronden. Ze bevatten van nature weinig borium en houden het ook slecht vast. De kans op boriumgebrek is het grootst bij vochttekort in de bodem en/of bij een pH hoger dan ongeveer 5,8.

Boriumgebrek is op zijn vroegst in juli zichtbaar. Als uw bieten op lichte grond staan en de boriumvoorziening van het gewas zou wel eens te laag kunnen zijn, dan kunt u voor die tijd nog een boriumbesputting uitvoeren. De adviesdosering is 300 tot 500 gram borium per hectare. Houd de hoogste dosering aan op erg droogtegevoelige gronden en geef ze in twee keer. Borium moet u altijd preventief geven. Als er boriumgebrek zichtbaar is, bent u te laat!

Alleen ernstig mangaangebrek kost opbrengst

Mangaangebrek bij bieten komt vooral voor op kalkrijke klei- en zavelgronden en op

Ernstig boriumgebrek geeft niet alleen zwarte hartbladeren, maar tast gehele bladapparaat aan

lichte gronden met een pH hoger dan ongeveer 5,8. Alleen als mangaangebrek ernstig en langdurig is, kan het opbrengst kosten. Als u verwacht dat dit op uw perceel het geval kan zijn, dan is het advies om mangaan te spuiten en deze besputting na twee à drie weken te herhalen. Voer de eerste besputting uit zodra de eerste gebreksverschijnselen zichtbaar zijn. Mangaangebrek is gemakkelijk te herkennen aan de kleine, bleekgele, min of meer ingezonken vlekjes op de bladschijf.

Geen andere bemestingen

Normaal is het niet rendabel om vanaf het sluiten van het gewas andere voedingsstoffen aan bieten te geven. Dit geldt ook voor stikstof. Soms bestaat de neiging om bij geelverkleuring van het gewas nog wat extra stikstof te geven. Dit verlaagt het suikergehalte en is zelden of nooit rendabel!

Peter Wilting

Kalk- en calciummeststoffen

Zodra u hebt geoogst, kunt u actie ondernemen om de pH van de grond op het gewenste peil te houden/te brengen of om de bodemstructuur (klei- en zavelgronden) te verbeteren. Voor de pH en de bodemstructuur kunt u kalkmeststoffen inzetten. Calciummeststoffen zijn geschikt om de bodemstructuur snel te verbeteren.

Kalkmeststof:

- bestaat vooral uit calcium- en magnesiumcarbonaat;
- verhoogt pH-verhogend;
- lost op klei- en zavelgronden met hoge pH slecht op en levert daarom slechts geleidelijk calciumionen voor structuurverbetering. Vooral door de zeer fijne kalkdeeltjes levert Betacal sneller calciumionen dan gemalen kalkmeststoffen.

Calciummeststof:

- de voor akkerbouw gangbare bestaat uit calciumsulfaat (gips);
- is pH-neutraal, levert snel en veel calciumionen en geeft snelle structuurverbetering;
- levert veel zwavel (ongeveer 180 kg per ton).

Heb ik voldoende aandelen Cosun?

De leden van Cosun hebben aandelen op hun naam staan. Deze zijn niet beursgenoteerd. Per aandeel geldt een leveringsplicht van 20 ton quotumbieten bij 16% en een recht op ledentoeslag over maximaal 38 ton quotumbieten.

Alleen voor quotumbieten die gedekt zijn door aandelen, ontvangen de leden de ledentoeslag. Over quotumbieten die niet gedekt zijn, wordt geen toeslag betaald. Om maximaal van het lidmaatschap te profiteren is het dus belangrijk de volledige toewijzing gedekt te hebben door aandelen. Voorbeeld: Een teler heeft een toewijzing van 125.450 kg polsuikerreferentie. Dit is 784 ton quotumbieten bij 16%. Om deze hoeveelheid te dekken door aandelen zijn $784/38 = 21$ aandelen nodig.

Het is niet zinvol veel 'extra' aandelen te hebben. Voor surplusbieten zijn ze niet nodig. Ook niet gericht op de toekomst, wanneer er geen marktordening meer zou zijn. De omvang van de toekomstige leveringsrechten zal niet gebaseerd worden op het huidige aantal aandelen. De referentie wordt hierin leidend.

Controleer of uw volledige toewijzing gedekt is door aandelen. Is dat niet zo, neem dan contact op met uw contactpersoon bij de agrarische dienst. Een actueel aandelenoverzicht is te raadplegen op het ledenportaal van www.cosun.nl/agrarisch.

Coca-Cola en duurzame landbouw

Coca-Cola heeft duurzame landbouw hoog op zijn prioriteitenlijst staan. Een internationale delegatie van het concern heeft onlangs een bezoek gebracht aan Suiker Unie met als doel meer inzicht te krijgen in de duurzame werkwijze aan het begin van de keten. Ondermeer is een rondgang gemaakt langs de diksaptanks, het AFC-terrein en de biovergister. De medewerkers van Coca Cola waren onder de indruk van deze ontwikkelingen. Met een bezoek aan teler Adrie Bossers is daarna het Veldleeuwerik-project toegelicht, wat zeer positief is ontvangen. De opgedane kennis kan Coca-Cola helpen bij de profilering van de duurzaamheid van zijn producten.

Verkoop gedroogde bietenpulp

Cosun-leden kunnen gedroogde bietenpulpbrok voor eigen gebruik bestellen. Tot 15 juli geldt voor afname in deze campagne een vaste prijs van € 240,- per 1.000 kg (vrij op wagen, af fabriek Dinteloord of Vierverlaten afgeleverd, los gestort, ex. BTW). Voor bestellingen na 15 juli geldt de dagprijs. Bestellen kan bij Duynie: (0172) 46 06 27. Bij zelf afhalen minimaal één dag van tevoren een expeditieafpraak maken. Leden van CSV COVAS kunnen bestellen via hun eigen organisatie.

Familieband Cosun beter zichtbaar

Sinds de introductie van de naam Cosun in 1995 kregen de leden berichten met als afzender of Cosun of Suiker Unie. De naam Cosun werd gebruikt bij berichten vanuit de coöperatie, Suiker Unie bij berichtgeving van de agrarische dienst. Besloten is om alle informatie te versturen onder de naam Cosun.

Businessgroepen

De familieband met Cosun wordt ook bij de businessgroepen beter zichtbaar. Elke businessgroep gaat zich profileren met de toevoeging 'a royal cosun company' naast het eigen logo. Elke groep krijgt bovendien de vrijheid een eigen logo te ontwikkelen waarmee zij zichzelf beter kan profileren in de eigen afzetmarkt. Door de toevoeging is voor zakenpartners zichtbaarder dat de businessgroep deel uitmaakt van het concern. Dit als extra waarborg voor stabiliteit, ook in financieel opzicht.

